

**Inventarisatie Nederlandse COVID-19 Onderzoeken:
Preventie en Zorg & Brede maatschappelijke vraagstukken**

Kernpunten rapportage nr. 7 (dd. 24-09-20)

sport

Onderzoek van het Mulier Instituut⁸ laat op basis van cijfers van NOC*NSF zien dat Nederlanders in april 2020 minder sportten dan voor de corona-uitbraak. Dit beeld komt overeen met eerdere onderzoeken door het Mulier Instituut⁹ en door het RIVM, GGD GHOR Nederland en de GGD'en. De afname is vooral zichtbaar bij de schoolgaande jeugd (5-18 jaar) en in het bijzonder bij kinderen in de basisschoolleeftijd (5-12 jaar). Nederlanders zijn wel vaker een ommetje of fietstochtje gaan maken, maar dit zal naar verwachting de afname in sport- en beweegdeelname niet compenseren.

Buurtsportcoaches zijn als gevolg van de coronamaatregelen deels anders gaan werken, om onder meer groepen die normaal samen sporten in de wijk te motiveren om te blijven bewegen.

Eenzaamheid jongeren

Opvallend is dat in het SCP onderzoek de eenzaamheid in de leeftijdsgroep 16-tot 24-jaar tussen 2019 en juli 2020 juist licht is gedaald, terwijl in ander onderzoek (Kieskompas en Lifelines dat eind juni, respectievelijk begin juli werd uitgevoerd) jongvolwassenen juist wel als relatief eenzame groep naar voren kwamen. Mogelijk komt dit doordat er in juni en juli weer meer ruimte kwam om elkaar te ontmoeten, door de vakantieperiode en door hun vertrouwdheid met sociale media die in deze tijd waarschijnlijk goed van pas kwam (SCPb). Uit het onderzoek van de Kenniswerkplaats Leefbare Wijken blijkt dat jongeren (18-34 jaar) wel vaker angstig en vaker gestrest zijn sinds de uitbraak van COVID-19 dan andere leeftijdsgroepen.

Verwachte resultaten de komende periode

In de volgende rapportage wordt informatie opgenomen over de 'lessons learned' voor GGZ-cliënten en de gevolgen van digitale zorg op afstand. Daarnaast worden de komende periode oa. (onderzoeks)rapportages verwacht over gedragsmaatregelen, gedrag en draagvlak en over de situatie van sekswerkers.

Genoemd in de rapportages 4, 5, 6 & 7 (1):

Voor zover nu te overzien zijn de gevolgen van de coronacrisis voor kinderen en jongeren (met lichte opvoed- en ontwikkelingsproblemen), evenals voor mensen die uitgesloten dreigen te worden vanwege hun seksuele geaardheid nog niet of weinig in beeld.

Kernpunten Rapportage 6 (dd. 31-08-2020)

Participatie onderwijs

Participatie in het onderwijs is vooral voor leerlingen en studenten met een minder gunstige thuissituatie lastiger geworden. Zij zullen door online lessen en onderwijs op afstand mogelijk achterstanden oplopen. Ook zullen er leerlingen zijn die door het wegvallen van eindtoetsen in het

basisonderwijs en examens op de middelbare school op een minder passend niveau verder gaan. Voor mbo-studenten vallen de ontwikkeling van praktijkvaardigheden en de mogelijke stimulans van werken weg, omdat ze geen stages, leerwerktrajecten en practica kunnen volgen. Ook andere kerndoelen van het onderwijs zoals socialisatie, persoonsvorming en burgerschapsontwikkeling kunnen in de verdrukking komen.

Gezinnen waar huiselijk geweld aan de orde is

Onderzoekers van het consortium o.l.v. de UvA merken op dat vaak wordt gemeld dat het aantal meldingen van huiselijk geweld tijdens de coronacrisis niet is toegenomen. Zij zien echter dat het karakter van de meldingen wel is veranderd: gezinnen die in beeld waren en zorg ontvingen deden het soms beter, omdat de druk en routine van elke dag wegviel; andere gezinnen verschenen als nieuwe probleemgevallen door verergerde verslavingsproblematiek of uitgestelde zorgvraag. De geïntensiveerde (digitale) communicatielijnen en samenwerking tussen hulpverleners dienen voor de lange termijn behouden te blijven, crisis of geen crisis. Meer kennis en inzicht van welk specifiek contact er moet zijn bij verschillende vormen en contexten van hulpverlening is nodig om de kwaliteit van de hulpverlening te waarborgen.

Kernpunten Rapportage 5 (dd. 23-07-2020)

Kinderen geraakt door stijgende armoede

Naar verwachting neemt het aantal werkende armen in kwetsbare sectoren toe, doordat zij minder kunnen werken en/of minder verdienen. Ook wordt een toename verwacht van het aantal niet-werkende armen van wie de meesten aangewezen zijn op de sociale zekerheid. Vooral kwetsbare groepen, zoals mensen met een migratieachtergrond, alleenstaanden, eenoudergezinnen en laagopgeleiden, worden hierbij geraakt, evenals hun kinderen.

Kernpunten Rapportage 4 (dd. 02-07-2020)

Sport en beweging

Niet alleen voor volwassenen maar juist ook voor kinderen is genoeg beweging erg belangrijk om (vooral) in de toekomst gezondheidsproblemen te voorkomen. Uit een andere studie van het Mulier instituut onder 750 ouders van kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar komt een gemengd beeld naar voren. Kinderen die altijd al minimaal 15 uur per week bewegen (36%), blijven dat in coronatijd vaak ook doen. En ook bij kinderen die normaal in het voorjaar minder dan 5 uur bewegen (16%), blijft het bewegingspatroon in coronatijd grotendeels gelijk. Maar bij de tussengroep is een duidelijke daling opgetreden. Over het algemeen schat ruim twee op de vijf (42%) ouders in dat hun kind in coronatijd minder beweegt dan normaal in het voorjaar. Daarnaast denk een kwart van de ouders dat hun kind normaal gesproken wel aan de beweegrichtlijn voldoet, maar in deze coronatijd niet. Ouders van kinderen die meer bewegen zien minder irritatie, minder inactiviteit en meer fitheid bij hun kind dan ouders van kinderen die minder bewegen. De meeste ouders stimuleerden hun kinderen om meer te bewegen, veelal door zelf het goede voorbeeld te geven en gezamenlijke activiteiten te ondernemen. Bij alle bevindingen is het wel zo dat lager opgeleide Nederlanders minder aan beweging en het simuleren daarvan doen dan hoger opgeleiden.

Voor kinderen geldt dat vooral de kinderen die matig bewogen (de tussengroep) nog minder zijn gaan bewegen. Voor de toekomst is het daarom de vraag hoe je deze kinderen kan stimuleren meer te gaan bewegen. Dit is ook van belang voor hun mentale gezondheid, te meer omdat vooral veel jongeren zich zorgen maken om hun psychische gezondheid en kinderen die meer bewegen volgens hun ouders fitter en minder geïrriteerd zijn.

Kwetsbare gezinnen

Naar verwachting zal het aantal multi-probleemgezinnen (nu 100.000) groeien door de huidige crisis. Door de diverse problemen en risicofactoren die spelen in multi-probleemgezinnen kan door de crisis en de noodzaak om veel thuis te zijn de druk op ouder-kindrelaties toenemen met kindermishandeling en partnergeweld tot gevolg. Onder gezinnen met (vermoedens van) huiselijk geweld die voor de coronacrisis al bekend waren bij hulpverleners zijn er gelukkig geen aanwijzingen dat het geweld tijdens de crisis is toegenomen. Dit geldt zowel voor het aantal gezinnen als ook voor het aantal door de gezinnen genoemde geweldsincidenten. Dat het geweld niet is toegenomen betekent niet dat de situatie niet ernstig is. Bij twee derde van deze gezinnen is sprake van geweld, en in de helft van deze gezinnen is sprake van veelvuldig (meer dan 22 incidenten op jaarbasis) of ernstig geweld.

Ook het gevoel van onveiligheid is bij ouders en kinderen in gezinnen met geweld niet veranderd. Zoals ze zelf aangeven is bij tieners de emotionele veiligheid juist verbeterd na 16 maart (begin lockdown). Professionals geven echter aan dat ze door het huidige digitale contact met de gezinnen er niet altijd zeker van zijn of zij een goed beeld hebben van de veiligheid van de gezinsleden en vooral van de kinderen. Zowel ouders als kinderen geven aan dat het rustiger is omdat er niet meer zoveel hulpverleners over de vloer komen.

Kernpunten Rapportage 3 (dd. 11-06-2020)

Somatische v. geestelijke gezondheid

Jongeren ervaren het virus het minst bedreigend voor hun gezondheid, maar de corona maatregelen lijken een grotere psychologische en sociale impact op hen te hebben dan op ouderen.

Ervaring maatregelen

Verder valt op dat jongere mensen vaker aangeven dat het verbod op bezoek in verpleeghuizen zo lang mag duren als nodig. Bij ouderen is juist het draagvlak groter voor het sluiten van scholen, eet- en drinkgelegenheden en publieke locaties, en voor 1,5 meter afstand houden, zoveel mogelijk thuis blijven en het verbod op groepsvorming. Er lijkt dus vooral draagvlak te zijn voor maatregelen waar men zelf minder hinder van ondervindt.

Kernpunten Rapportage 2 (dd. 25-05-2020)

Kwetsbare gezinnen

Thuisisolatie kan leiden tot spanningen en onveilige situaties, met name voor vrouwen en kinderen. Huisbezoek van hulpverleners bij kwetsbare gezinnen wordt bemoeilijk door de beperkingen door de

coronamaatregelen. De corona maatregelen hebben landelijk niet geleid tot een significante stijging van zorgmeldingen en registraties van huiselijk geweld bij veilig thuis.